

Проект

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням обласної ради
від _____ № _____

ОБЛАСНА ЦІЛЬОВА ПРОТИПАВОДКОВА ПРОГРАМА НА ПЕРІОД ДО 2025 РОКУ

**Замовник Програми
Начальник Дністровського басейнового
управління водних ресурсів**

Р. Михайлюк

**Керівник Програми
Перший заступник голови
облдержадміністрації**

М. Савка

**Паспорт
обласної цільової протипаводкової програми
на період до 2025 року**

1. **Ініціатор розроблення Програми:** Івано-Франківська обласна державна адміністрація;
2. **Розробник Програми:** Дністровське басейнове управління водних ресурсів;
3. **Термін реалізації Програми:** 2021-2025 роки;
4. **Етапи фінансування Програми:** щорічно;
5. **Прогнозні обсяги та джерела фінансування всього по наступних розділах програми:**

Роки	Обсяги фінансування, млн. грн.				
	Всього	в т.ч. за джерелами фінансування			
		Державний бюджет	Обласний бюджет	Місцевий бюджет	Інші джерела
2021-2025	1657,3	1068,1	350,9	220,3	18,0
в т. ч.					
2021	331,1	214,0	69,7	43,8	3,6
2022	329,7	213,9	68,9	43,3	3,6
2023	328,6	212,9	69,0	43,2	3,5
2024	332,5	213,6	70,9	44,4	3,6
2025	335,4	213,7	72,4	45,6	3,7

- 6. Очікувані результати виконання Програми:**
- створення безпечних умов для життєдіяльності населення області;
 - здійснення природоохоронних заходів, включаючи захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь;
 - забезпечення управління паводковим стоком;
 - мінімізування розмірів збитків, спричинюваних шкідливою дією паводкових вод;
 - відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та екологічного стану малих річок;
 - відшкодування вартості матеріалів та ресурсів протипаводкового призначення;
 - здійснення заходів з інформування населення про можливість виникнення паводків, створення автоматизованої інформаційно-вимірювальної системи «Прикарпаття»;
 - науковий супровід обласної цільової протипаводкової програми на період до 2025 року центром прогнозування та попередження техногенно-гідроекологічної небезпеки Прикарпаття (Центр ППТГРП).

7. **Термін проведення звітності:** один раз на рік.

Замовник Програми
Начальник Дністровського басейнового управління водних ресурсів

Р. Михайлюк

Керівник Програми
Перший заступник голови облдержадміністрації

М. Савка

1. Обґрунтування доцільності розроблення Програми

Відповідно до пункту 16 частини першої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та статті 91 Бюджетного кодексу України **розроблено обласну цільову протипаводкову програму на період до 2025 року.**

Метою Програми є вирішення у Прикарпатському регіоні проблеми захисту населених пунктів, територій, у тому числі сільськогосподарських угідь, та об'єктів виробничої сфери від катастрофічних паводків і повеней та мінімізування розмірів збитків заподіяних ними.

Прикарпатський регіон знаходиться в зоні розвинутої зливної діяльності атмосфери і відповідно зоні підвищеного ризику щодо виникнення водних стихій та проявів їх шкідливої дії, що спричиняє різні за масштабами, у тому числі й катастрофічні затоплення, підтоплення і перезволоження територій, ураження інженерних інфраструктур та комунікацій з руйнівними наслідками.

По території області протікає 8294 річки, загальною довжиною 15756 км, у тому числі: 4688 річок в басейні р. Дністер довжиною 9111 км і 3606 річок в басейні р. Прут довжиною 6645 км. З яких: 8103 – малі річки з площею водозбору менше 10 км² довжиною – 4496 км; 141 – річки з площею водозбору від 10 до 100 км² довжиною – 3762 км; 42 – річки з площею водозбору від 100 до 1000 км² довжиною – 5554 км; 9 – річки з площею водозбору понад 1000 км² довжиною – 1944 км.

Загальна їх густина в середньому по області становить 0,2 – 0,4 км/км²; в окремих басейнах вона вища, наприклад, в басейнах Лімниці і Бистриці дорівнює 1,3 км/км², а басейнах Білого і Чорного Черемошів досягає 1,7 – 2,5 км/км².

Близько 70% загальної кількості річок протікають у гірській частині області, де в основному й формуються запаси поверхневих водних ресурсів, які в середній по водності рік складають 4,45 км³ води (8,8% стоку України). Природна і штучна зарегульованість стоку незначна. Водосховища і ставки загальною площею 5,4 тис. га і об'ємом 110,6 млн. м³ регулюючого значення не мають.

Природні фактори та господарська діяльність на водозборах впливають на формування частих високих паводків.

До природних факторів формування паводків належать:

- мінлива гідрометеорологічна (синоптична) ситуація та морфологічна будова русел гірських річок (нерівномірність розподілу стоку по території та в часі – за 3 – 4 місяці весни і літа протікає близько 70% річного річкового стоку);

- висока водність річок перед паводком;

- геолого-орografічні та гідрологічні умови, які призводять до формування обвалів та селів у гірських та прилеглих до них районах;

- значна кількість опадів вище норми, велика інтенсивність і тривалість, що спричиняють насичення ґрунту вологою і зменшення його водопоглинальної здатності та водопроникності;

- великі ухили похили та недостатня пропускна здатність спроможність русел річок;

- велика швидкість стікання води внаслідок значної крутизни схилів, близького залягання водонепроникних гірських порід;

- високий енергетичний потенціал гірського рельєфу, який поступово збільшується в зв'язку з сучасним підвищенням гір;
- недостатня зарегульованість річкової мережі;
- мала стійкість окремих частин гірських масивів внаслідок сейсмічної активності надр та їх нерівномірної напруженості по окремих тектонічних зонах і вузлах у комплексі з активними ерозійними процесами;
- особливості гідрогеологічних умов, що зменшують зчеплення окремих частин блоків порід в умовах активного впливу гравітаційних сил;
- зниження міцності порід на схилах в зв'язку з їх вивітряннюванням;
- різке зменшення здатності рослинного покриву затримувати дощові води, їх випаровування в атмосферу і припинення транспірації після завершення вегетації, падання листя з дерев і всихання трав на луках;
- танення снігу в горах при різкому підвищенні температури повітря та випадання інтенсивних дощів.

До факторів господарської діяльності, що мають значний вплив на формування паводкового стоку, належать:

- розорювання та знелісення водозборів без застосування протиерозійних заходів, порушення технології виконання культуртехнічних робіт, що прискорює поверхневий стік;
- порушення режиму господарювання у водоохоронних зонах та на прибережних водозахисних смугах річок;
- забудова в зонах можливого затоплення та заплавах річок;
- влаштування доріг, мостів без врахування вимог будівельних норм в частині водовідводів та захисту від паводків;
- ведення лісгосподарської діяльності за умови недостатньо розробленої раціональної науково-обґрунтованої технології.

Через недостатню мережу водомірних постів на річках і значною повторюваністю паводків ускладнюється їх прогнозування та запобігання шкідливій дії вод, паводки на гірських ріках практично не прогножуються і виникають раптово, особливо локальні.

Отже населення, що проживає в прибережних містах і селах, зазнає значних матеріальних та моральних втрат від паводків і перебуває в постійному напруженні. Це стосується навіть тих населених пунктів, де вже є протипаводкові гідротехнічні споруди. Через нестачу коштів на здійснення експлуатаційних заходів та догляду ці споруди з кожним роком втрачають надійність, що призводить до додаткових витрат з державного бюджету на ліквідацію наслідків шкідливої дії вод.

Комплекс захисних споруд на річках є недостатнім і потребує значної реконструкції та перебудови. Більшу частину існуючих захисних гідротехнічних споруд було побудовано і тепер будують для розв'язання локальних проблем і вони не створюють єдиного комплексу, розрахованого на надійний захист від катастрофічних паводків. Тому для запобігання і мінімізації збитків від шкідливої дії вод необхідно ретельно вивчати та аналізувати і, звичайно, вчасно розробляти та здійснювати відповідні заходи.

Для надійного захисту населення, мінімізації збитків від шкідливої дії вод необхідно забезпечити надійність комплексу захисних споруд.

Про необхідність проведення широкомасштабних протипаводкових робіт свідчать руйнівні паводки в 1911, 1913, 1927, 1941, 1955, 1964, 1969, 1970, 1974 та 1980 роках, з яких катастрофічними були в 1927, 1941, 1969 і 1974, 1980, 1998, 2001, 2008, 2010, 2020 роках, а з 1955 року (після створення 1954 році облводгоспу і систематичного підрахунку наслідків від стихійного лиха) пройшло

86 повені і паводки, прямі збитки від яких складають на 01.09.2020 року понад 8,2 млрд. грн.

Аналіз гідрологічної обстановки на річках свідчить про те, що частота паводків за останні роки зросла, хоч вона, як сказано вище, в Карпатах була завжди високою.

За нормативними документами (ДБН Б.2.2-12:2019, ДБН В 2.4-3:2010) заходи щодо захисту населених пунктів виконуються на максимальні рівні води повторюваністю один раз за 100 років, однак будівництво захисних споруд, через економічні негаразди держави, здійснюються з порушенням вимог нормативних документів.

Вирішення питань протипаводкового захисту тісно пов'язане з регулюванням русел річок, заходами щодо охорони їх від замулення, засмічення, впливу водної ерозії, з будівництвом та виконанням інших робіт у заплавах річок.

Практика показала, що проблему захисту від паводків розв'язати лише інженерними заходами неможливо. Там, де недостатньо враховуються природні чинники, де заощаджують на запобіжних заходах, які забезпечують стійкість екосистеми, втрати на ліквідацію наслідків шкідливої дії вод значно збільшуються.

Вирубування лісів, розорювання земель сприяє збільшенню водної ерозії, замуленню русел річок. Забудова заплав призводить до зростання навантаження на водозабори, внаслідок чого порушується природний режим річок, змінюються умови формування стоку, частішають паводки, зростають заподіяні ними збитки.

Зважаючи на збитки, що завдаються населенню та господарствам області, з метою збереження берегів і прибережних територій від розмиву, захисту від затоплення та руйнування паводковими водами, приймали і приймають певні міри щодо здійснення протипаводкових і протиерозійних заходів. Споруджують дамби обвалування, проводять берегоукріплювальні роботи та здійснюють регулювання русел річок. Так на початок 2020 року споруджено 219 км дамб обвалування, закріплено 158 км берегів, відрегульовано 188 км русел річок. Виконують біологічне кріплення.

Проблему передбачається реалізувати шляхом:

- виконання робіт з берегоукріплення та регулювання русел річок, будівництва та реконструкції гідротехнічних споруд, захисних дамб, польдерів, протипаводкових водосховищ, розчищення русел річок, упорядкування водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, розроблення схем комплексного протипаводкового захисту територій від шкідливої дії вод, удосконалення методів і технічних приладів для проведення гідрометеорологічних спостережень, прогнозування паводків;

- упровадження раціональних технологій виконання робіт з берегоукріплення та регулювання русел річок;

- удосконалення служби протипаводкового захисту, включаючи експлуатацію захисних гідротехнічних споруд;

- проведення робіт з переселення громадян із зон ризику використання земель у межах території можливого затоплення;

- будівництва і реконструкції протизсувних та протиселевих споруд, недопущення звуження руслових потоків об'єктами дорожнього господарства;

- узгодження дій суб'єктів водогосподарського комплексу і реалізації заходів щодо запобігання шкідливої дії паводкових вод на територіальному рівні через басейнові управління водного господарства.

– посилення контролю з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за організацією догляду за річками, їх водозбірною територією;

– впровадження ефективного, обґрунтованого та збалансованого механізму використання, охорони та відтворення водних ресурсів, забезпечення сталого розвитку державної системи моніторингу вод згідно з міжнародними нормами.

Науковий супровід обласної цільової протипаводкової програми на період до 2025 року буде супроводжуватися центром прогнозування та попередження техногенно-гідроекологічної небезпеки Прикарпаття (Центр ППТГРП) Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Метою центру стане прогнозування техногенних, гідрологічних і екологічних небезпек басейну річок Прикарпаття та розроблення заходів з їх мінімізації. Серед основних напрямів діяльності Центру є: прогнозування катастрофічних паводків у просторі та часі; розроблення заходів з подолання їх наслідків – укріплення берегів, управління русловими процесами, планування автомобільних та залізничних доріг у безпечних місцях; розроблення рекомендацій по відновленню або будівництву мостів, польдерів, каналів – випусків паводкових вод; поділ населених пунктів секторами з різним ступенем паводкової небезпеки; обґрунтування розробок піщано-гравійних сумішей; виконання інженерно-геофізичних обстежень ділянок небезпечної активізації екзогенних геологічних процесів; заліснення еродованих земель і галявин, що з'явилися у місцевому покриві за участі людей та ін.

Основними завданнями Програми є:

– будівництво нових та відновлення існуючих гідротехнічних захисних споруд (водозахисних дамб та берегоукріплень);

– проведення робіт з розчищення русел річок, упорядкування водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, розроблення схем комплексного протипаводкового захисту територій від шкідливої дії вод;

– визначення меж прибережних захисних смуг згідно з проектами землеустрою, насамперед на водних об'єктах, що є джерелами питного водопостачання;

– здійснення першочергових заходів щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та екологічного стану малих річок;

– ліквідація наслідків шкідливої дії вод, захисту населених пунктів, виробничих об'єктів та сільськогосподарських угідь;

– відшкодування вартості матеріалів та ресурсів протипаводкового призначення;

– здійснення заходів з інформування населення про можливість виникнення паводків, створення автоматизованої інформаційно-вимірювальної системи «Прикарпаття»;

– науковий супровід обласної цільової протипаводкової програми на період до 2025 року центром прогнозування та попередження техногенно-гідроекологічної небезпеки Прикарпаття (Центр ППТГРП).

2. Фінансове забезпечення Програми

Фінансування заходів Програми здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету;

- коштів обласного та місцевого бюджету;

- коштів інвесторів залучених відповідно до розроблених та погоджених окремих Порядків.

Обсяги фінансування Програми уточнюються під час підготовки проектів обласного та місцевого бюджетів на відповідний рік у межах видатків, передбачених головному розпоряднику коштів, відповідальному за виконання завдань і заходів Програми.

Фінансове забезпечення програми буде здійснюватися виходячи з можливостей дохідної частини обласного бюджету.

Дністровське БУВР подає щороку під час підготовки обласного бюджету на відповідний рік обґрунтування обсягів робіт та їх фінансування з обласного бюджету з урахуванням пропозицій регіональної комісії, райдержадміністрацій та виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення.

Орієнтовний обсяг фінансування Програми становить 1657,3 млн. гривень, з яких за рахунок державного бюджету – 1068,1 млн. гривень, з обласного бюджету 350,9 млн. гривень, з місцевого бюджету 220,3 млн. гривень та залучених коштів інвесторів 18,0 млн. гривень.

3. Перелік заходів і завдань з визначення виконавців, термінів виконання, обсягів та джерел фінансування з розбивкою по роках.

Дані наведено в Таблицях 1, 2.

4. Очікувані економічні, соціальні та екологічні результати виконання Програми

Виконання Програм дасть можливість:

- створити безпечні умови для життєдіяльності громадян області;
- зменшити матеріальні збитки від затоплення і підтоплення населених пунктів, виробничих об'єктів та сільськогосподарських угідь;
- створити сприятливі умови для розвитку інфраструктури населених пунктів;
- поліпшити гідрологічний режим річок.

**Перелік заходів,
обсяги та джерела фінансування**

№ п/п	Назва заходу	Виконавець	Термін виконання	Орієнтовні обсяги фінансування, млн. грн.						Очікувані результати
				Роки	Всього	в т.ч. за джерелами фінансування				
						державний бюджет	обласний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела	
1	Будівництво та реконструкція водозахисних дамб	Об'єднані територіальні громади, Дністровське басейнове управління водних ресурсів	2021-2025	2021-2025	598,9	388,4	126,4	84,1	-	Буде побудовано та відновлено водозахисних дамб – 48,0 км
				в т.ч.						
				2021	118,7	76,6	25,3	16,8	-	
				2022	119,6	78,2	24,8	16,6	-	
				2023	119,1	78,3	24,5	16,3	-	
				2024	119,2	76,8	25,5	16,9	-	
2025	122,3	78,5	26,3	17,5	-					
2	Будівництво та реконструкція берегоукріплювальних споруд	Об'єднані територіальні громади, Дністровське басейнове управління водних ресурсів	2021-2025	2021-2025	663,8	503,4	96,3	64,1	-	Буде побудовано та відновлено берегоукріплювальних споруд – 101,0 км
				в т.ч.						
				2021	134,2	102,6	19,0	12,6	-	
				2022	131,3	100,5	18,5	12,3	-	
				2023	131,3	99,8	18,9	12,6	-	
				2024	133,7	101,1	19,6	13,0	-	
2025	133,3	99,4	20,3	13,6	-					
3	Регулювання та розчистка русел річок	Об'єднані територіальні громади, Дністровське басейнове управління водних ресурсів	2021-2025	2021-2025	251,4	160,9	45,4	27,1	18,0	Буде відрегульовано та розчищено русел річок – 187,0 км
				в т.ч.						
				2021	49,8	31,9	8,9	5,4	3,6	
				2022	50,2	32,1	9,1	5,4	3,6	
				2023	49,6	31,8	9,0	5,3	3,5	
				2024	50,8	32,5	9,2	5,5	3,6	
2025	51,0	32,6	9,2	5,5	3,7					

№ п/п	Назва заходу	Виконавець	Термін виконання	Орієнтовні обсяги фінансування, млн. грн.						Очікувані результати
				Роки	Всього	в т.ч. за джерелами фінансування				
						державний бюджет	обласний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела	
4	Відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму на ріках та укріплення берегів	Об'єднані територіальні громади, Дністровське басейнове управління водних ресурсів	2021-2025	2021-2025	24,4	14,4	6,0	4,0	-	Буде покращено гідрологічний режим річок протяжністю 27,1 км
				в т.ч.						
				2021	4,8	2,8	1,2	0,8	-	
				2022	4,9	2,9	1,2	0,8	-	
				2023	4,8	2,8	1,2	0,8	-	
				2024	4,9	2,9	1,2	0,8	-	
2025	5,0	3,0	1,2	0,8	-					
5	Винесення в природу (на місцевості) водоохоронних зон та прибережних захисних смуг	Об'єднані територіальні громади, Районні державні адміністрації, міські ради	2021-2025	2021-2025	5,3	-	3,3	2,0	-	Буде закріплено в природі межі водоохоронних зон та прибережних захисних смуг 89,0 км
				в т.ч.						
				2021	1,0	-	0,6	0,4	-	
				2022	1,0	-	0,6	0,4	-	
				2023	1,1	-	0,7	0,4	-	
				2024	1,1	-	0,7	0,4	-	
2025	1,1	-	0,7	0,4	-					
6	Будівництво мереж відводу поверхневих стоків з влаштуванням захисних гідротехнічних споруд у населених пунктах	Об'єднані територіальні громади	2021-2025	2021-2025	97,5	-	58,5	39,0	-	Будуть збудовані мережі відводу поверхневих стоків 65,0 км
				в т.ч.						
				2021	19,5	-	11,7	7,8	-	
				2022	19,5	-	11,7	7,8	-	
				2023	19,5	-	11,7	7,8	-	
				2024	19,5	-	11,7	7,8	-	
2025	19,5	-	11,7	7,8	-					
7	Відшкодування вартості матеріалів та ресурсів протипаводкового призначення	Обласна державна адміністрація	2021-2025	2021-2025	10,0	-	10,0	-	-	Буде відшкодована вартість матеріалів та ресурсів протипаводкового призначення
				в т.ч.						
				2021	2,0	-	2,0	-	-	
				2022	2,0	-	2,0	-	-	
				2023	2,0	-	2,0	-	-	
				2024	2,0	-	2,0	-	-	
2025	2,0	-	2,0	-	-					

№ п/п	Назва заходу	Виконавець	Термін виконання	Орієнтовні обсяги фінансування, млн. грн.						Очікувані результати
				Роки	Всього	в т.ч. за джерелами фінансування				
						державний бюджет	обласний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела	
8	Здійснення заходів з інформування населення про можливість виникнення паводків створення автоматизованої інформаційно-вимірjuвальної системи "Прикарпаття"	Обласна державна адміністрація	2021-2025	2021-2025	5,0	-	5,0	-	-	Застосування сучасних методів прогнозування розвитку паводків, інформування населення про можливість виникнення паводків
				в т.ч.						
				2021	1,0	-	1,0	-	-	
				2022	1,0	-	1,0	-	-	
				2023	1,0	-	1,0	-	-	
				2024	1,0	-	1,0	-	-	
2025	1,0	-	1,0	-	-					
9	Науковий супровід обласної цільової протипаводкової програми на період до 2025 року центром прогнозування та попередження техногено-гидроекологічної небезпеки Прикарпаття (Центр ППТГРП)	Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Дністровське басейнове управління водних ресурсів	2021-2025	2021-2025	1,0	1,0	-	-	-	Прогнозування та попередження техногено-гидроекологічної небезпеки Прикарпаття
				в т.ч.						
				2021	0,1	0,1	-	-	-	
				2022	0,2	0,2	-	-	-	
				2023	0,2	0,2	-	-	-	
				2024	0,3	0,3	-	-	-	
2025	0,2	0,2	-	-	-					
	Всього			2021-2025	1657,3	1068,1	350,9	220,3	18,0	
				в т.ч.						
				2021	331,1	214,0	69,7	43,8	3,6	
				2022	329,7	213,9	68,9	43,3	3,6	
				2023	328,6	212,9	69,0	43,2	3,5	
				2024	332,5	213,6	70,9	44,4	3,6	
				2025	335,4	213,7	72,4	45,6	3,7	

Начальник Дністровського басейнового управління водних ресурсів

Р. Михайлюк

**Винесення в натуру (на місцевості) водоохоронних зон та прибережних захисних смуг
обласний бюджет**

Назва районів	Вартість робіт по роках (млн. грн.)					Всього за роками 2021-2025 рр.
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	
Галицький	0,3		0,4	0,5		1,2
Калуський		0,5			0,7	1,2
Коломийський	0,4		0,2	0,5		1,1
Надвірнянський	0,3	0,1	0,5		0,3	1,2
Косівський		0,3		0,1		0,4
Верховинський		0,1			0,1	0,2
Разом	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	5,3

Начальник Дністровського басейнового управління водних ресурсів

Р. Михайлюк